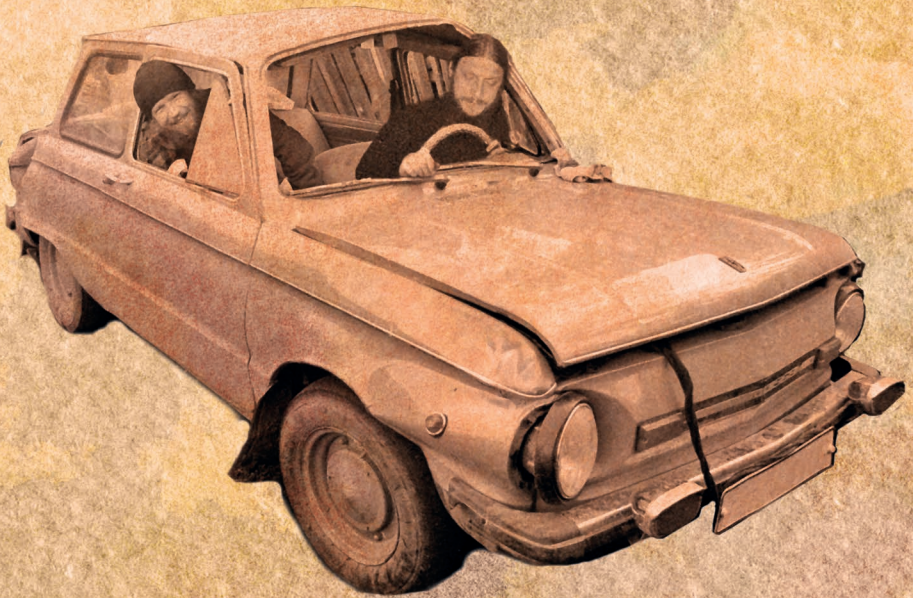

ARCHIMANDRIET TICHON

ALLEDAGSE
HEILIGEN
EN ANDERE VERHALEN

GLAGOSLAV EN ORTHODOX LOGOS

BISSCHOP TICHON
(SJEVKOENOV)

ALLEDAAGSE
HEILIGEN
EN ANDERE VERHALEN

ALLEDAAGSE HEILIGEN
E N A N D E R E V E R H A L E N

door Bisschop Tichon (Sjevkoenov)

De voorliggende vertaling van de originele Russische tekst, gepubliceerd in Moskou in 2011, werd gemaakt met zegen van bisschop Tichon (Sjevkoenov)

Oorspronkelijke titel: “Несвятые святые и другие рассказы.”

Basisvertaling: Ineke Zijlstra-Naninga

Eindvertaling: m. Elizabeth (Koning)

Correctie: m. Theodora

Redactie: m. Elizabeth

Omslag Max Mendor

Interieur lay-out Dmitry Podolyanchuk

Uitgevers Maxim Hodak en Max Mendor

© 2017 Uitgeverij Glagoslav, Nederland

www.glagoslav.nl

© 2017 Uitgeverij Orthodox Logos, Nederland

www.orthodoxlogos.com

ISBN: 978-1-784379-18-6

Op dit boek rust copyright. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever, noch anderszins worden verspreid in een andere band of omslag dan die waarin het is gepubliceerd, zonder dat een soortgelijke voorwaarde, inclusief deze voorwaarde, aan de volgende afnemer wordt opgelegd.

BISSCHOP TICHON
(SJEVKOENOV)

ALLEDAAGSE
HEILIGEN
EN ANDERE VERHALEN

GLAGOSLAV EN ORTHODOX LOGOS

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD BIJ DE NEDERLANDSE VERTALING	8
VOORWOORD	17
HET BEGIN	19
IN PETSJORY	27
TIEN DAGEN, DE EERSTE TAKEN	29
IN MOSKOU	36
VADER JOHANNES	38
ARCHIMANDRIET SERAFIM	58
DE VRESELIJKE VADER NATHANAËL	63
SCHIMA-OVERSTE MELCHISEDEK	76
VADER ANTIPAS	81
DE GROTTEN	85
HET NOVICIAAT	90
OVER HOE WIJ IN HET KLOOSTER TERECHTKWAMEN	100
ONZE LEEFTIJDGENOTEN	103
VADER GABRIËL	105
DE GROTE OVERSTE	123
AUGUSTINUS	140
WAT GEBEURDE ER IN DE GEESTELIJKE WERELD OP DAT MOMENT?	167
THEOLOGEN	173
PREEK OP DE DRIEËNTWINTIGSTE ZONDAG NA PINKSTEREN (6/19 NOVEMBER 1995)	176

OVER GEBED EN EEN VOSJE	180
OVER DE BESCHERMENGEL	182
OVER EEN HEILIG KLOOSTER	185
DE MOOISTE DIENST VAN MIJN LEVEN	186
MOEDER FROSJA	191
HET AUTHENTIEKE VERHAAL VAN MOEDER FROSJA	194
OP BEZOEK BIJ MOEDER FROSJA	211
HET KAARSJE	213
OP HET FEEST VAN THEOFANIE WORDT AL HET WATER IN DE WERELD GEHEILIGD	215
VADER HABAKUK EN DE GEVOLMACHTIGDE UIT PSKOV	217
DE ZWARTE POEDEL	222
OVER EEN CHRISTELIJK EINDE	229
DE SCHOONMOEDER VAN MAARSCHALK ZJOEKOV	237
ARCHIMANDRIET CLAUDIANUS	241
DE DOOD VAN EEN 'VERKLIKKER'	243
WAT ER IN MOSKOU TEGENWOORDIG WEL NIET GEBEURT	244
LJOEBOV TIMOVEJEVNA TSJEREDOVA	247
DE DOCHTER VAN EEN METROPOLIET	250
HOE BOELAT IVAN WERD	253
DE VOORSPELLING VAN VADER NIKOLAJ OVER KLOOSTERLEVEN	254
EEN HOOFDSTUK, DAT LEZERS DIE NIET VERTROUWD ZIJN MET DOGMATISCHE THEOLOGIE KUNNEN OVERSLAAN	257
DE UITDRIJVING VAN DEMONEN	259
PREEK IN DE LITURGIE, BIJ EEN MONNIKSWIJDING IN HET SRETENSKI-KLOOSTER	267
HET VERHAAL OVER EEN IN ONTUCHT GEVALLEN BISSCHOP	270
DE RELIEKEN VAN PATRIARCH TICHON	272
OVER HET SCHENDEN VAN EEN KERKELIJK CANON	282
MEN KAN NIET TEGELIJK GOD EN DE MAMMON DIENEN	287
NOG EEN OVERTREDING	291

OVER EEN KAT	293
ANDREJ BITOV	295
DE EERWAARDE NOVICE	298
DE DOMME STADSBEWONERS	323
DE LITURGIE MAG OP HETZELFDE ALTAAR MAAR EENMAAL PER DAG GEVIERT WORDEN	324
HOE WIJ EEN COMBINE KOCHTEN	327
VASILI EN VASILI VASILEVITSJ	336
DE LEVENSGESCHIEDENIS EN DE DOOD VAN HIËROMONNIK RAFAËL	340
HET PAROCHIEHUIS IN LOSITSA EN ZIJN BEWONERS	349
EEN VOORVAL ONDERWEG	361
OVER NEDERIGHEID	364
HOE VADER RAFAËL THEE DRONK	370
ALLEDAAGSE HEILIGEN	388
NOTEN	396

God verschijnt openlijk aan allen die Hem met heel hun hart zoeken, maar Hij verbergt Zich voor hen die Hem met heel hun hart ontvluchten. God regelt de menselijke kennis over Zijn bestaan. Hij geeft tekenen die zichtbaar zijn voor hen die Hem zoeken, maar is onzichtbaar voor hen die onverschillig zijn. Degenen die willen zien, geeft Hij voldoende licht, aan hen die niet willen zien, voldoende duisternis.

Blaise Pascal

VOORWOORD BIJ DE NEDERLANDSE VERTALING

De eerste zondag na Pinksteren viert de Orthodoxe Kerk het feest van 'Alle Heiligen'. De zondagen daarna worden in de diverse Orthodoxe Kerken de verschillende lokale heiligen gememoreerd. En zo viert de Russische Kerk de tweede zondag na Pinksteren het feest van 'Alle heiligen van het Russische Land', ofwel 'Alle Heiligen van Rusland'. Met 'het Russische land' en 'Rusland' wordt hier, zoals ook patriarch Kirill van Moskou voortdurend benadrukt, 'Svjataja Roes' bedoeld: Het 'Heilige Rusland', niet in de zin van een heilig grondgebied of een heilig volk, maar als de specifieke geestelijke heiligheid van de zonen en dochters van de Russische Kerk, zoals die voor het eerst gestalte kreeg in 'Kiev-Roes' en zich daarna tijdens een roerige geschiedenis verbreidde over het hele Russische land. Men zegt vaak dat de Russische Kerk en haar heiligheid letterlijk geworteld zijn in de Russische aarde, toen de heilige Antonius van Petsjersk, de "Vader aller Russische monniken" zich ingroef in de grond aan de oever van de Dnjepr en daar het ondergrondse Hokenklooster van Kiëv stichtte: de kraamkamer van de Russische heiligheid. Zijn opvolger, de heilige Feodosi, bracht het klooster bovengronds en verspreidde van daaruit de typisch Russische spiritualiteit over het hele land en uiteindelijk in de harten van alle gelovigen van de Russische Kerk, waar ter wereld ook. En misschien is het geen toeval dat dit boek ook voor een groot deel handelt over een klooster dat in de grond is geworteld: het Hokenklooster van Pskov, waar het geestelijk hart nog steeds klopt in de onderaardse gangen, en waar nog altijd de overleden monniken worden neergelegd en constant diensten worden gehouden.

Deze twee zondagen, opgedragen aan de heiligen, zijn voor de Russische Kerk en de Orthodoxe Kerk in het algemeen zeer belangrijk, mede omdat wij allen dan in een geestelijke eenheid niet alleen gezamenlijk onze naamdag vieren, maar ook de heiligheid van de Kerk in haar geheel, zowel

in degenen die ons zijn voorgegaan als wijzelf, die de Kerk mede vormen en geleid door de Heilige Geest en de voorspraak van alle heiligen haar aan de toekomstige generaties doorgeven.

Het is niet voor niets dat wij direct na het Pinksterfeest onze heiligen gedenken. Pinksteren is de vervolmaking van de hele heilsgeschiedenis van Christus, zoals wij die gedurende het hele kerkelijke jaar vieren. In het vieren van het kerkelijke jaar worden wij ieder jaar opnieuw opgeroepen om het leven van Christus te herbeleven en te doorleven: van de Geboorte tot Zijn Opstanding, van Zijn Opstanding tot Zijn Hemelvaart en van Zijn Hemelvaart tot de Nederdaling van de Heilige Geest. Wij verenigen onszelf in ons meelevens met Zijn geboorte, Zijn groei, Zijn lijden en sterven, Zijn uiteindelijke Overwinning en Zijn onmiddellijke aanwezigheid in Zijn Kerk. Zo doet het kerkelijk jaar Christus in ons groeien op onze moeilijke weg van 'zelfheiliging' en éénwording met Christus. Er bestaat een Latijns gezegde uit de middeleeuwen dat zegt: "Annus est Christus": het liturgische jaar is Christus Zelf.

De enorme geestelijke kracht waarmee de Heilige Geest over de mensheid neerdaalde om Christus' heilswerk te vervolmaken is er een van kosmische afmetingen. De overgebleven leerlingen van Christus, die zich angstig en ontluisterd ergens in een huis hadden opgesloten en zelfs twijfels hadden over de Opstanding van hun Heer (dat onbestemde gevoel van ontheemding voelen wijzelf ook vaak in de dagen tussen Hemelvaart en Pinksteren: Christus is 'opgegaan' naar Zijn Vader en de Heilige Geest is nog niet over ons gekomen; onze dagelijkse gebeden kennen zelfs geen begin meer), welnu, deze zelfde moedeloze en ontheemde leerlingen ontvangen plotseling op mysterieuze en overdonderende wijze een hemelse kracht, de Heilige Geest, die hen zonder enige angst of terughoudendheid naar buiten doet stormen om aan alle toegestroomde mensen met kracht het Evangelie te verkondigen: "Ieder in zijn eigen taal". Het is de boodschap van Christus voor de gehele mensheid, die met zo'n enorme kracht werd uitgedragen dat het als een vloedgolf de volgende eeuwen bleef overspoelen tot op de huidige dag zodat nu nog steeds, twee millennia later, Christus' Kerk leeft als nooit tevoren, ondanks alle vervolgingen die haar op diverse manieren en in alle tijden hebben getroffen. Als de Heilige Geest niet met zo'n enorme kracht bezit had genomen van deze 'laatste' leerlingen, dan hadden wij nu niet in de Kerk de Goddelijke Liturgie kunnen vieren.

En het is deze Heilige Geest die Zich met name in de heiligen manifesteert. De heiligen van onze Kerk zijn degenen, die ieder op hun eigen wijze de Heilige Geest met dezelfde overweldigende kracht hebben ontvangen en in zichzelf hebben toegelaten en zij zijn degenen die daarmee voor ons allen het levende voorbeeld zijn van de zelfheiliging van de mens en de weg die wij als christen moeten gaan. Denk hier maar aan het beroemde gesprek van de heilige Serafim van Sarov, een van de grootste Russische heiligen, met de koopman Motovilov over het ontvangen van de Heilige Geest en hoe vervolgens de heilige Serafim zelf het Goddelijke licht zichtbaar uitstraalde voor de ogen van deze nuchtere koopman. De aanwezigheid van Christus in de Orthodoxe Kerk wordt niet in eerste instantie belichaamd door de patriarchen; de hiërarchie; de geestelijkheid; de theologen, monniken en gelovigen op zich, maar door haar heiligen, die zich op iedere plek in de Kerk kunnen manifesteren, van hoog tot laag, zowel officieel erkend, als zodanig vereerd of als alledaagse heilige. Via Zijn heiligen en daarmee de krachtige aanwezigheid van de Heilige Geest bestuurt Christus Zijn Kerk. Dat is precies wat er bedoeld wordt met de heiligheid van de Orthodoxe Kerk. En als we het in dit verband hebben over het ‘Heilige Rusland’, dan hebben wij het over haar heiligen die het land en haar Kerk een specifiek gezicht hebben gegeven binnen de familie van Orthodoxe Kerken.

In die zin gaat dit boek ook specifiek over de Russische heiligheid. De verhalen in dit boek over de alledaagse heiligen ademen een geest die men in bijna geen andere Kerk tegenkomt en die met name voor de Westerse mens soms volkomen ongeloofwaardig en wereldvreemd overkomen en zelfs tot een opstandig gevoel en een zekere verontwaardiging aanleiding geven. Dit boek doet mij een beetje denken aan het eveneens in het Nederlands vertaalde boek: “Een bloedig Pasen” (Krasnaja Pascha), waarin naar aanleiding van een brute moord op drie jonge monniken in het herbouwde klooster van Optina Poestin een indringend beeld wordt geschetst van de ‘Russische heiligheid’ in de verwarrende tijd van de nadagen van een desolate sovjetmaatschappij met haar laatste vervolgingen van de Kerk en het ontstaan van een nieuw Rusland, dat zich langzaam weer laat voeden door de ‘Oude Russische Orthodoxie’. Het is een soort kaleidoscopisch boek, waarin door middel van allerlei verhalen en getuigenissen van ontelbare mensen, de Russische ziel tot leven wordt gewekt.

Zo is het ook in dit boek, dat weliswaar door één schrijver is geschreven, maar waarin zoveel ‘figuranten’ voorkomen, dat men een zeer breed beeld krijgt van het Rusland in de voornoemde periode en aan de vooravond van de wonderbaarlijke opstanding van de Russische Kerk. Ook de schrijver, bisschop Tichon (Sjevkoenov), lijkt in zekere zin op die drie vermoorde monniken, die enkele jaren vóór hun noviciaat nog als gedreven, goed opgeleide, kortgeknipte, atheïstische sovjetjongeren door het leven gingen, plotseling door de Kerk werden gegrepen en die vervolgens met lange haren en baarden vanaf de foto’s met een tijdloze en ondoorgronde-lijke blik de wereld in staren.

Voor een beter begrip van deze ‘alledaagse heiligen’, waarover bisschop Tichon schrijft, is het belangrijk even stil te staan bij de verschillende vormen van heiligheid die men in de Russische Kerk kent. In eerste instantie denken wij bij heiligen voornamelijk aan vrome en ascetische monniken of geestelijken. Maar naast de ons bekende heilige monniken, bisschoppen en kerkvaders en de verschillende soorten martelaren voor het geloof, kent de Russische Kerk ook vormen van heiligheid die ons in het Westen vreemd voorkomen. Zo zat de Griekse hiërarchie, die in Kiev-Rusland nog aan het hoofd van de Russische Kerk stond, met de handen in het haar, toen het ganse Russische volk de vorstzonen Boris en Gleb wilden laten heiligverklaren. Boris en Gleb, zonen van grootvorst Vladimir van Kiev, lieten zich namelijk zonder tegenstand te bieden aan hun jaloezise broer Svjatopolk door hem afslachten om op deze wijze Christus het meest letterlijk na te volgen door geen weerstand te bieden aan de vijand. In de Byzantijnse Kerk was men nog nooit zoiets tegengekomen, maar de druk van het volk was zo groot dat de Grieken uiteindelijk akkoord gingen en deze twee allereerste heiligen van Rusland canoniseerden als “strastotjerptsj”, zij die “onschuldig het lijden hebben aanvaard”. Daarmee was overigens de toon gezet voor de plaats die het onschuldig lijden in de Russische geschiedenis zou innemen. Het is interessant om te zien hoe de huidige Russische hiërarchie zich in dezelfde positie gemanoeuvreerd zag, toen bijna het gehele gelovige volk tsaar Nikolaas II en zijn familie wilden laten heiligverklaren. Dit was natuurlijk een zeer politiek beladen aangelegenheid en bovendien had de tsaar vrijwillig afstand gedaan van de troon, waardoor hij volgens velen geen aanspraak op heiligheid meer kon maken. Maar uiteindelijk werden de tsaar en zijn hele gezin onder

grote druk toch gecanoniseerd, wederom als “strastotjerptsi”, omdat zij hun einde in nederigheid aanvaardden.

Een andere soort heiligen die niet zo in ons beeld passen zijn de “heilige Vorsten”. Deze leidden vaak in onze ogen een allesbehalve ‘heilig’ leven en stortten zich niet zelden met geheven zwaard in de strijd ter bescherming van het Russische Land en konden daarbij hele legers afslachten. Zelfs de heilige Grootvorstin Olga van Kiev liet zich daarin niet onbetuigd (Zij is trouwens als ‘Apostelgelijke’ gecanoniseerd, vanwege haar rol in de kerstening van Rusland). Maar meer als zodanig bekend zijn de heiligen Dimitri Donskoj en Alexander Nevski, die respectievelijk de Mongolen en de Duitse ridders in de pan hakten. Hun heiligheid bestaat in het feit dat zij zonder vrees voor eigen leven het Russische Moederland en de heilige Russisch-Orthodoxe Kerk tegen de vijanden verdedigden. Zelfs in de Tweede Wereldoorlog bestonden er in het Sovjetleger twee divisies die hun namen droegen en die door de Kerk werden bekostigd. Ter verduidelijking van deze wellicht omstreden vorm van heiligheid wil ik de woorden aanhalen van de heilige Kirillus, de ‘Apostel der Slaven’, die, tijdens een dispuut met de Moslims, uitlegde dat wanneer hij alleen werd aangevallen, hij zijn “andere wang zou toekeren”, maar zo gauw als zijn broeder werd aangevallen, hij het zwaard zou heffen ter verdediging van zijn broeder. (*naar Joh. 15:13*) Dit zou men overigens de Orthodoxe visie op de ‘rechtvaardige oorlog’ kunnen noemen.

In dit kader kan men ‘de grote overste’ archimandriet Alipius plaatsen, die het Holenklooster van Pskov menigmaal voor sluiting heeft behoed omdat hij bereid was gewapenderhand het klooster te verdedigen. Hijzelf was een rijk gedecoreerde frontsoldaat uit de Tweede Wereldoorlog en heeft de opmars naar Berlijn tot het einde meegemaakt. Hij dreigde de officieren van de KGB, die diverse malen met verordeningen om het klooster te sluiten aan de poort stonden, met gewapend verzet, waarbij hij opmerkte dat de helft van de monniken gedecoreerde veteranen waren die zich niet makkelijk zouden laten verjagen.

Tot slot wil ik stilstaan bij een vorm van heiligheid, die overigens niet origineel Russisch was, maar op Russische bodem wel tot een enorme bloei kwam: de “Dwaasheid om Christus’ wil”. Dat zijn de “dwazen om Christus’ wil”, die kort gezegd afstand deden van hun door God gegeven verstand en als dwazen door het leven gingen als een vorm van absolute ascese en

de woorden van Paulus indachtig dat het “Kruis een dwaasheid was in de ogen der Grieken”. Zij trokken zich daarbij niet alleen lichamelijk terug uit de wereld maar ook geestelijk, d.w.z. dat zij niet meer met wereldse ogen naar de wereld keken maar met een hemelse blik en daarmee vanuit een ‘omgekeerd perspectief’ de wereld beschouwden en als zodanig handelden en spraken.

De bekendste van hen is Basilius de Zalige, naar wie de beroemde kathedraal op het Rode Plein is vernoemd. Aanvankelijk waren deze ‘dwazen’ alleen maar mannen, maar in de achttiende en negentiende eeuw beleefde deze vorm van heiligheid in Rusland een enorme opbloei bij de vrouwen. Daarvan is de bekendste de heilige Xenia van Petersburg, die in het uniform van haar overleden man door de straten van Petersburg zwierf.

Veel van deze vormen van heiligheid vinden wij terug bij deze alledaagse heiligen, maar toch zijn zij allen heilig op hun eigen manier en dragen zij op verschillende wijzen bij aan het gestalte geven van de Orthodoxe Russische ziel, een omstreden term die niet te definiëren valt, maar die zich wel op iedere pagina van dit boek aan ons opdringt en waarvan het geheim wellicht schuilt in dat ikonografische begrip ‘omgekeerd perspectief’.

De ikoon is het centrum van de Orthodoxe Kerk, die in zichzelf ook weer ikonografisch is. En het geheim van de ikonografie is dat omgekeerde perspectief. Op ieder gewoon schilderij ligt het ‘verdwijnpunt’ in de verte en vanuit dat perspectief wordt er dan geschilderd; alles wat verder weg is wordt kleiner. Maar de ikoon kent een beweging naar de gelovige toe: het ‘verdwijnpunt’ ligt in de gelovige zelf, vandaar dat op een ikoon alles in voorgrond kleiner wordt en uiteindelijk in onszelf eindigt. Zo komt de hemelse realiteit, die op de ikoon wordt afgebeeld, bij de mens binnen en vindt daar ook zijn ‘doel’. Van dit omgekeerde perspectief is de gehele Orthodoxe Kerk doordrongen: de aardse nederigheid is de hemelse verheffing; aardse roem en rijkdom is hemelse armoede; aardse wijsheid is goddelijke dwaasheid; aardse dwaasheid is goddelijke wijsheid en niet voor niets zingen we in iedere Goddelijke Liturgie de ‘Zaligsprekingen’: Zalig de armen van geest...; zalig de treurenden...; zalig die vervolgd worden...; zalig de vervolgdenden..., enzovoorts: want hun loon is groot in de Hemelen. Het Christelijk geloof plaatst ons in deze wereld in een omgekeerd perspectief. En dat gevoel overviel mij steeds weer bij het lezen van dit boek. Als je het leest vanuit een werelds perspectief, dan is het een boek vol onwaar-

schijnlijke en onbegrijpelijke verhalen, belichaamd in personages die zelfs Dostojevski niet had kunnen verzinnen en waarvan de diepere zin soms niet te ontdekken valt, maar wanneer je het leest vanuit een hemels perspectief dan valt plotseling alles op zijn plaats, krijgt het een plek in jezelf en wordt je opnieuw getuige van deze doordenderende vloedgolf van de Heilige Geest, Die waait zoals Hij wil, juist ook in onwaarschijnlijk moeilijke tijden. Het geheim van dit boek ligt dus mijns inziens in die dwaasheid in Christus die alle beschreven personages in meer of mindere mate belichamen.

Van enkele dwazen in Christus werd verteld dat ze stenen gooiden naar de kerk en diepe buigingen maakten en zich bekruisigden voor de kroeg. De diepere betekenis hiervan ligt weer in dat omgekeerde perspectief: voor de demonen die de mens altijd omringen was geen plaats in de kerk en zij werden door het gebed van de gelovigen verjaagd, daarom bevonden zij zich weeklagend rond de kerk en naar hen gooiden deze dwazen hun stenen. En in de kroeg, waar de mannen zich bezopen, was geen plaats meer voor hun beschermengelen, die wegvluchtten naar buiten. En het was voor hen dat de dwazen bogen. Zij zien een werkelijkheid die in eerste instantie aan onze ogen onttrokken is.

En dat gevoel kreeg ik heel sterk door de manier waarop vader Tichon schrijft over archimandriet Gabriël, de opvolger van vader Alipius als abt van het Holenklooster in de tijd dat de jonge Tichon naar het klooster kwam.

Archimandriet Gabriël werd gevreesd door vriend en vijand en stond bekend om zijn wrede, onbeschofte optreden, zowel tegen de monniken als de pelgrims. Door heel Rusland circuleerden de meest afschuwelijke verhalen over zijn brute optreden. Zelf hield ik mij in die tijd actief bezig met de kerkelijke ‘dissidenten’ en de kerkelijke ‘samizdat’ (ondergrondse literatuur) en ook ikzelf schreef artikelen over deze “grove persoon en ondermijner van de Russische Kerk”. In het ‘Orthodox Tijdschrift’ heb ik nog twee brieven uitgegeven die door monniken en verontruste pelgrims aan patriarch Pimen waren gestuurd om het klooster in Pskov van deze man te verlossen “omdat men zijn leven daar niet meer zeker was!”. Ik heb hem zelf nog ontmoet, toen wij met een aantal studenten van de Leningradse Geestelijke Academie in het klooster op bezoek waren. Naast zijn brute optreden stond hij ook bekend om zijn gastvrijheid en gulheid. Ook deze kant van

zichzelf maakte hij volledig waar. Hij was vriendelijk, wij kregen presentjes van hem en tenslotte stopte hij iedereen een stapeltje roebels toe, “want dat konden wij als arme studenten wel gebruiken”. Al met al voelde ik mij daar heel ongemakkelijk bij.

Bisschop Tichon kwam tijdens die jaren in het klooster en beschrijft archimandriet Gabriël precies zoals hij was, zonder de zaken mooier voor te stellen, maar toch met een enorme liefde en respect. En twee korte anekdotes deden mij plotseling dat andere ‘perspectief’ zien. Er werd veel geklaagd door de autoriteiten dat er zoveel pelgrims naar het klooster kwamen om raad te vragen bij oudvader Johannes Krestjankin (ook van hem is een boek in het Nederlands vertaald). Zij stonden hele dagen in enorme rijen op het kloosterterrein voor zijn cel te wachten tot grote ergernis van de lokale KGB. Maar op een gegeven dag komt archimandriet Gabriël naar buiten, gaat enorm tekeer tegen de pelgrims en schopt ze als het ware het terrein af. Daarna liet hij de deur van de cel van vader Johannes met grote stukken hout dichttimmeren, zodat niemand meer bij hem kon. Toen dit nieuwe ‘vreselijke verhaal’ zijn werk had gedaan liet hij dagen later de deur weer openbreken en kon iedereen weer vrij bij startets Johannes op bezoek. Een andere keer werd een communistische commissaris door de portier niet snel genoeg binnengelaten (het verhaal daarover is trouwens schitterend). Deze hooggeplaatste communist beklagde zich bij de overste, die de arme monnik bij zich liet komen, hem vernederde en uitschold in het bijzijn van de commissaris, waarna hij hem letterlijk nog een trap nagaf. 's Avonds werd dezelfde monnik nogmaals bij de overste geroepen waar hij getraakteerd werd op een goed glas cognac.

Plotseling zag ik in deze archimandriet Gabriël een soort ‘dwaas in Christus’, die zich onbeschoft en dwaas gedroeg en expres ‘stenen gooid’ naar de Kerk, het klooster, de monniken en de pelgrims. Hij leek daarmee in wereldse zin op de hand van de communistische machthebbers en hij bevestigde daarmee ook het beeld van de sovjet-propaganda, waarin het kloosterleven belachelijk werd gemaakt en monniken en priesters als gevaarlijke en gestoorde gekken werden neergezet. En wellicht, God weet het, heeft hij juist daarmee de sluiting van het klooster voorkomen.

Uiteindelijk is archimandriet Gabriël tot bisschop gewijd en werd hij naar een diocees in Siberië gestuurd. Maar ook daar maakte hij het zo bont dat hij door een kerkelijke rechtbank werd veroordeeld en drie jaar lang

zijn priesterlijke functies niet meer mocht uitoefenen. Hij mocht zelfs niet meer in het altaar komen en ook niet op enigerlei wijze voor de Kerk werken. Wanneer hij ter communie ging stond hij gewoon met zijn armen voor de borst in de rij tussen de gelovigen.

Jaren later vroeg vader Tichon eens aan de oude bisschop Gabriël welke nu de mooiste jaren van zijn leven waren geweest. Toen antwoordde hij: die jaren van schande en vernedering, want toen voelde ik Christus het meest nabij. Zo ziet U maar, het is niet aan ons te oordelen. Laat God zelf het laatste oordeel vellen.

Ik hoop dat het U met het lezen van dit boek hetzelfde mag vergaan als een Nederlandse parochiaan van mij in Rotterdam die ik had aangeraden het boek in de Engelse vertaling te lezen. Na iedere dienst kwam hij opgetogen en enthousiast naar mij toe en verhaalde hij over de hoofdstukken die hij weer had gelezen. Tot hij op een goede dag met een trieste en vertwijfelde blik in zijn ogen naar mij toekwam en zei: "Vader Sergi, ik heb het boek uit, wat moet ik nu doen?!"

De schrijver van dit boek werd enkele jaren geleden tot bisschop gewijd en is al heel lang overste van het Sretenski klooster in Moskou. Van het boek zijn miljoenen exemplaren verkocht en van de opbrengst daarvan is in het Sretenski klooster nu een compleet nieuwe kerk gebouwd, opgedragen aan de "Nieuw-martelaren van Rusland". Op de zondag dat het feest van deze nieuwe, gecanoniseerde martelaren en belijders wordt gevierd, gedenkt men ook altijd alle onschuldige slachtoffers, die geleden hebben en vermoord zijn onder het sovjetregime, met speciale diensten voor de overledenen. En zo komen op dit feest ook weer alle gecanoniseerde en gewone, alledaagse heiligen bij elkaar als dragers van de Heilige Geest en een levende getuigenis van het recente verleden van de Russische Kerk en haar nieuwe toekomst.

Aartspriester Sergi Merks.

VOORWOORD

Op een warme avond in september kwamen wij, toen nog piepjonge novicen van het Holenklooster bij Pskov^[1] door gangen en galerijen, op de oude kloostermuren uit. We hadden het ons daar gemakkelijk gemaakt op een plekje hoog boven de tuinen en de velden. Tijdens ons gesprek kwamen de herinneringen op hoe elk van ons in het klooster was gekomen. Hoe meer wij naar elkaar luisterden, hoe groter onze verwondering werd.

Het was 1984. Wij waren met zijn vijven. Vier van ons waren in niet-kerkelijke gezinnen opgegroeid, maar zelfs de vijfde, de zoon van een priester, had een beeld van mensen die het klooster ingingen, dat maar weinig verschilde van onze sovjet-voorstellingen.

Een jaar daarvoor, waren wij er allen nog van overtuigd, dat mensen die in onze tijd het klooster ingingen, ofwel fanatici waren, ofwel mensen die het leven niet aankonden. O ja, dan had je ook nog de slachtoffers van een onbeantwoorde liefde.

Maar als wij naar elkaar keken, zagen wij iets volstrekt anders. De jongste van ons was achttien, de oudste zesentwintig. Allen waren wij gezonde, sterke, sympathieke jonge mensen. De eerste van ons was glansrijk afgestudeerd aan de faculteit Wiskunde, de tweede was, ondanks zijn jeugdige leeftijd, een bekend kunstenaar in Leningrad. De derde had het grootste deel van zijn leven in New York, waar zijn vader werkte, doorgebracht en was, tijdens zijn derde studiejaar aan een instituut, in het klooster gekomen.

De jongste van ons, een priesterzoon, was een talentvolle houtsnijder, die onlangs zijn studie aan een college voor kunstzinnige vormgeving had voltooid. Zelf had ik kortgeleden de opleiding scenarist aan het Russische Staatsinstituut voor Filmkunst afgerond. Kortom, een benijdenswaardige carrière in de wereld stond ons, jongemannen, te wachten.

Waarom waren wij dan toch in het klooster ingetreden, en waarom verlangden wij er met hart en ziel naar hier altijd te blijven?

Het antwoord op deze vraag kenden wij maar al te goed: omdat er voor elk van ons een schitterende wereld was opengegaan, die met niets te vergelijken was. En deze wereld bleek onvergelijkbaar aantrekkelijker, dan de wereld waar wij onze korte jaren — die op zich zeer gelukkig waren geweest — hadden doorgebracht.

In dit boek wil ik vertellen over die schitterende wereld, waar men volgens totaal andere wetten leeft dan in de gewone wereld; een wereld die oneindig licht is, vervuld van liefde en vreugdevolle openbaringen, van hoop en geluk, van beproevingen, overwinningen, nederlagen en inzicht in de betekenis daarvan, en van het allerbelangrijkste: het krachtige vertoon van Gods macht en hulp.

Ik heb niets hoeven verzinnen: alles wat u hier zult lezen, is werkelijk gebeurd. Velen van de mensen, over wie hier verteld wordt, zijn nu nog in leven.

HET BEGIN

Direct na voltooiing van het instituut, in 1982, liet ik mij dopen. Ik was toen vierentwintig. Of ik misschien al gedoopt was in mijn kinderjaren, was niemand bekend. In die jaren was dat geen zeldzaamheid: grootmoeders en tantes doopten dikwijls kinderen in het geheim zonder medeweten van de ongelovige ouders. In die gevallen sprak de priester die het Mysterie^[2] van de Doop voltrok, hardop de woorden uit : “Indien niet gedoopt, wordt de dienaar Gods (naam) gedoopt...”

Evenals veel van mijn vrienden kwam ik op het instituut tot geloof. Op ons instituut voor Filmkunst werkten een aantal fantastische docenten. Zij gaven ons een degelijke humanitaire scholing, en stimuleerden ons over de belangrijkste levensvragen na te denken.

Wij bespraken deze eeuwige vragen, de gebeurtenissen van vroegere eeuwen, de problemen van onze jaren zeventig en tachtig in collegezalen, studentenflats en in goedkope café's — die zo geliefd waren onder de studenten — en ook gedurende lange tochten 's nachts door de oude straatjes van Moskou. Wij kwamen tot de conclusie dat de staat ons bedroog, met haar grove, absurde behandeling van de geschiedenis en de politiek. Wij begrepen maar al te goed, dat er op iemands oppermachtige bevel alles aan was gedaan ons de mogelijkheid te ontnemen zelf de vraag over God en de Kerk te onderzoeken.

Het onderwerp was alleen volkomen duidelijk voor onze leraar atheïsme of bij wijze van spreken voor de pioniersleidster Marina tijdens mijn schooljaren. Zij beantwoordde willekeurig welke levensvragen volkomen zelfverzekerd. Maar langzamerhand ontdekten wij verbaasd, dat alle grote persoonlijkheden uit de wereldgeschiedenis en uit de Russische geschiedenis, waarmee wij in geestelijke zin kennis hadden gemaakt tijdens onze studie en in wie wij vertrouwen stelden, die wij liefhadden en respecteerden, volstrekt anders over God dachten. Eenvoudig gezegd, zij waren gelovige

mensen: Dostojevski, Kant, Poesjkin, Tolstoj, Goethe, Pascal, Hegel, Losev^[3], het is een eindeloze opsomming. En dan hadden wij het nog niet over de geleerden: Newton, Plancke, Linnaeus, Mendelejev^[4]. Wij wisten vanwege onze alpha opleiding minder over hen, maar het plaatje was hetzelfde. Natuurlijk kon de perceptie van God bij deze personen zeer verschillend zijn. Toch was de geloofsvraag voor de meesten van hen de allerbelangrijkste, ofschoon meest ingewikkelde vraag in hun leven.

Maar dan de personages, die geen enkele sympathie opriepen, maar die men associeerde met de meest onheilspellende en weerzinwekkende verschijnselen, in de lotgevallen van Rusland en de wereldgeschiedenis: Marx, Lenin, Trotski, Hitler, de leiders van onze atheïstische staat, de vernietigers en de revolutionairen: zij waren allen atheïsten.

Vervolgens kwam er voor ons nog een vraag op, die wij grof, maar wel scherp hadden geformuleerd: ofwel die Poesjkins, Dostojewski's en Newtons waren zo primitief en beperkt, dat zij dit probleem niet hadden kunnen oplossen, en waren gewoon domkoppen, ofwel wij, en onze pionierleidster Marina, waren de domkoppen. Dit alles was zware kost voor onze jonge hersens.

In die jaren was er in de goed voorziene instituutsbibliotheken zelfs geen Bijbel te vinden, laat staan werken van kerkelijke of religieuze schrijvers. Wij moesten de informatie over het geloof stukje bij beetje bijeengaren: soms in de lesboeken over atheïsme, dan weer in de werken van klassieke filosofen. Natuurlijk had de prachtige Russische literatuur een enorme invloed op ons.

Ik ging graag 's avonds naar de kerkdienst in Moskou, ofschoon ik er maar weinig van begreep. De eerste lezing uit de Bijbel heeft een grote indruk op mij gemaakt. Ik had het boek van een baptist geleend, en stelde het teruggeven steeds maar uit, omdat ik maar al te goed wist, dat ik dit boek verder nergens zou vinden. Maar deze man drong er volstrekt niet op aan dat ik hem de Bijbel zou teruggeven. Gedurende enkele maanden probeerde hij mij te bekeren. Maar vanaf het allereerste begin voelde ik mij in hun gebedshuis in de Malo-Vuzovski steeg niet thuis, ofschoon ik tot op heden deze eerlijke man dankbaar ben, die mij zijn Bijbel liet houden.

Zoals alle jonge mensen, besteedde onze vriendengroep veel tijd aan discussies, onder meer over het geloof en over God, terwijl wij de Heilige Schrift lazen — die ik had bemachtigd — en geestelijke boeken, waar wij

toch op de een of andere manier aan wisten te komen. Maar de meesten van ons voelden zich nog niet aangetrokken tot de doop of een actief kerkelijk leven: wij meenden dat wij het beslist wel zonder de Kerk konden stellen, omdat wij zoals dat heet ‘God in ons hart droegen’... Misschien was hierin wel nooit een verandering gekomen, als wij niet op zeker moment volkomen helder te zien hadden gekregen wat de Kerk was en waarom zij onontbeerlijk is.

Op ons instituut doceerde een lerares, Paola Dmitrievna Volkova genaamd, buitenlandse kunstgeschiedenis. Zij gaf zeer boeiend les, maar om de een of andere reden, — misschien was zij zelf zoekende — vertelde zij ons veel over haar persoonlijke geestelijke en mystieke experimenten. Zij wijdde bijvoorbeeld twee lessen aan het oude Chinese boek over waarzeggerij, de I-tsjing. Paola bracht zelfs stokjes van sandel- en bamboehout mee en leerde ons hoe je daarmee in de toekomst kon kijken.

Een van de lessen betrof een thema, dat slechts bekend was bij een kleine groep specialisten: jarenlang onderzoek van het spiritisme door grote Russische geleerden zoals D.I. Mendelejev en V.I. Vernadski^[5]. En hoewel Paola ons eerlijk waarschuwde voor de bekoring en de hoogst onvoorstelbare gevolgen van dergelijke experimenten, stortten wij ons met heel onze jeugdige nieuwsgierigheid op deze mysterieuze, fascinerende wereld.

Ik zal geen technische beschrijvingen geven van de spiritistische kunstgrepen, die wij in de wetenschappelijke traktaten van Mendelejev lazen en van de medewerkers van het Vernadski Museum in Moskou te weten kwamen. Na enkele experimenten ontdekten wij, dat wij een bijzondere verbinding konden maken met bepaalde, reële wezens, waarvoor wij geen verklaring hadden. Deze nieuwe, geheimzinnige kennissen, met wie wij lange nachtelijke gesprekken begonnen te voeren, stelden zich verschillend voor: soms als Napoleon, soms als Socrates of soms als de onlangs overleden grootmoeder van een van onze vrienden. Deze personages vertelden af en toe buitengewoon interessante dingen. En tot onze mateloze verbazing wisten zij het fijne van elk van de aanwezigen.

Wij waren er bijvoorbeeld nieuwsgierig naar met wie onze klasgenoot, de toekomstige, beroemde regisseur Alexander Porojkin, heimelijk tot laat in de nacht wandelde. En wij kregen onmiddellijk het antwoord: “Met Katja uit het tweede jaar.” Alexander bloosde en werd boos, hetgeen bewees, dat het antwoord een schot in de roos was.

Maar er waren ‘openbaringen’ die nog opzienbarender waren. Eens in de pauze tussen de colleges vloog een van mijn vrienden — die zeer geboeid was door deze experimenten — met rode ogen van slaapgebrek op zijn klasgenoten af, en vroeg hun om beurten op griezelige fluisterton wie Michail Gorbatsjov toch was. Deze naam zei geen van ons toen iets. De vriend verklaarde: “Afgelopen nacht vroegen wij aan ‘Stalin’ wie ons land zou gaan regeren. Hij antwoordde dat het een zekere Gorbatsjov was. Wij moeten uitzoeken wie dat is!”

Drie maanden later werden wij verbluft door een nieuwsbericht, waaraan wij vroeger geen enkele aandacht zouden hebben besteed: de voormalige eerste secretaris van de Communistische Partij (CP) van het district Stavropol, Michail Sergejevitsj Gorbatsjov, was als kandidaat voor het Politbureau gekozen.

Maar hoe meer wij ons lieten meeslepen door deze fascinerende experimenten, des te sterker voelden wij dat ons iets vreemds en onrustbarends overkwam. Zonder duidelijke redenen werden wij steeds meer door een onverklaarbare droefheid en sombere uitzichtloosheid bevangen. Wij hadden onszelf niet meer in de hand. Een diepe wanhoop overmeesterde ons. Deze toestand verslechterde per maand, totdat wij eindelijk begonnen te vermoeden, dat dit alles ergens met onze nachtelijke ‘gesprekspartners’ samenhang. Bovendien werd het mij ook opeens duidelijk uit de Bijbel, die ik nog niet aan de baptist had teruggegeven, dat zulke bezigheden niet slechts afgekeurd, maar door God zelfs vervloekt werden, zoals het daar geschreven stond.

Maar nog steeds was het niet tot ons doorgedrongen, dat wij op genadeloze en onvoorstelbaar kwaadaardige machten waren gestoten, die ons vrolijke, zorgeloze leven waren binnengedrongen en waartegen geen van ons zich kon beschermen.

Eens bleef ik bij vrienden op de studentenflat overnachten. Mijn jaargenoot Ivan Losjilin en Alexander Olkov, een student van de opleiding Regie, begonnen een mystiek experiment. Wij hadden elkaar tegen die tijd reeds verschillende malen beloofd op te houden, maar wij konden er niets aan doen: de omgang met die geheimzinnige sferen trok ons aan als een verdovend middel.

Deze keer herstelden mijn vrienden het verbroken contact van de vorige avond, met de ‘geest’ van Gogol. Dit personage sprak uitsluitend

beeldend, in de taal van het begin van de negentiende eeuw. Maar hij beantwoordde om de een of andere reden deze avond onze vragen niet. Hij beklagde zich, steunde en kreunde hartverscheurend. Hij vertelde dat hij het ondraaglijk zwaar had. En hij vroeg vooral om hulp.

“Maar wat is er dan met u gebeurd?” vroegen mijn vrienden verbaasd.

“Helpt mij! Het is vreselijk, vreselijk!” bezwoer het raadselachtige wezen. “Ach, hoe ondraaglijk zwaar is dit! Ik smeed u, helpt mij!”

Wij hielden allen oprecht van Nikolaj Vasilevitsj Gogol en geloofden even oprecht, dat wij met hemzelf in gesprek waren.

“Maar wat kunnen wij voor u doen?” vroegen wij, omdat wij onze geliefde schrijver van ganser harte wilden helpen.

“Helpt u mij! Asjeblijft, verlaat mij niet. Een vreselijke vlam, zwavel, en lijden.... Het is ondraaglijk, helpt mij...”

“Maar hoe dan? Hoe kunnen wij u helpen?”

“Willen jullie mij werkelijk redden? Zijn jullie bereid?”

“Ja, ja, zeker!” reageerden wij onstuimig. “Maar wat kunnen wij doen, u bent immers in een andere wereld.”

De geest aarzelde en antwoordde toen voorzichtig:

“Beste jongens! Als jullie werkelijk bereid zijn met een lijdende medelijden te hebben...”

“Natuurlijk! U moet alleen zeggen hoe!”

“Nu, in dat geval!... Dan zou ik... dan zou ik jullie gif geven...”

Toen de betekenis van deze woorden tot ons was doorgedrongen, verstijfden wij. Toen wij elkaar aankeken, zagen wij zelfs bij het flauwe schijnsel van het kaarsstompje, dat onze gezichten spierwit waren. Wij gooiden onze stoelen omver, en vlogen halsoverkop de kamer uit. Toen ik gekalmeerd was, zei ik:

“Alles klopt. Om hem te kunnen helpen, moeten wij eerst zoals hij worden. Dus ... sterven!”

“Alles is mij nu ook duidelijk”, sprak Alexander Olkov, klappertandend van angst, “hij wil dat wij... zelfmoord plegen.”

“Ik denk zelfs, dat als ik nu de kamer binnenga, ik op de tafel een of ander pilletje zal zien”, voegde Ivan Losjilin, die groen van angst zag, hier aan toe. “En dan zal ik opeens geloven, dat ik dat beslist moet innemen.

Of ik zal de drang voelen uit het raam te springen... Zij zullen ons hiertoe dwingen.”

Wij konden die nacht niet inslapen, en 's morgens begaven wij ons naar een kerk in de buurt, gewijd aan de Moeder Gods-ikoon van Tichvin^[6]. Wij wisten niet waar wij anders hulp en goede raad konden vragen.

De Verlosser... Deze naam verliest door veelvuldig gebruik zelfs voor christenen soms zijn oorspronkelijke betekenis. Maar nu was de Verlosser voor ons de belangrijkste en meest gewenste naam! Wij hadden begrepen — hoe fantastisch dit ook mocht klinken — dat machtige, onbekende krachten de jacht op ons geopend hadden en slechts God kon ons uit hun slavernij bevrijden.

Wij waren bang dat men ons in de kerk om onze 'Gogol-ervaring' zou bespotten, maar de jonge priester, vader Vladimir (Tsjoevikin), bevestigde volstrekt serieus onze ergste vermoedens. Hij verklaarde ons, dat wij natuurlijk niet met Gogol en ook niet met Socrates contact hadden gehad, maar met echte duivels, met demonen. Ik moet toegeven dat dit ons nogal absurd in de oren klonk. Maar tegelijk twijfelden wij er geen moment aan, dat dit de waarheid was.

De priester zei ons onomwonden, dat het een zware zonde was zich met zulke mystieke zaken bezig te houden. Hij raadde degenen die niet gedoopt waren, nadrukkelijk aan zich zonder uitstel op dit Mysterie voor te bereiden en zich te laten dopen. De anderen moesten komen biechten en ter communie gaan.

Maar opnieuw stelden wij alles uit. Toch hebben wij sinds die dag onze vroegere experimenten nooit meer herhaald. De periode van voorbereidingen voor de eindexamens brak aan, wij werkten aan onze scripties, maakten plannen voor de toekomst en genoten wederom van het onbekommerde studentenleven... Toch las ik iedere dag in het Evangelie en geleidelijk aan werd dat een echte behoefte. Des te meer omdat het Evangelie het enige medicijn was tegen de duisternis en de wanhoop, die af en toe terugkeerden en mijn ziel meedogenloos overvielen.

Slechts een jaar later ben ik tenslotte tot het inzicht gekomen, dat een leven zonder God voor mij geen enkele zin had.

Ik werd door een opmerkelijke priester, vader Alexej (Zotov) gedoopt, in de Nikolaaskerk in Koeznetsk^[7]. Tegelijkertijd werden er nog ongeveer vijftien baby's en enkele volwassenen gedoopt. De kleintjes schreeuwden zo hartverscheurend en de priester sprak de gebeden zo onduidelijk uit, dat ik van die anderhalf uur niets begrepen heb. Mijn peetmoeder, een schoon-

maakster van deze kerk, zei: “Je zult nu enkele bijzonder genaderijke dagen krijgen, koester die.” “Wat betekent dat: genaderijk?” vroeg ik.

“God zal jou zeer nabij zijn. Bid asjeblieft voor mij. Jouw gebed zal uiterst werkzaam zijn, totdat je het kwijtraakt.” “Welk gebed?” vroeg ik haar opnieuw.

“Dat merk je vanzelf wel”, zei mijn peetmoeder. “Als het kan, moet je beslist naar het Holenklooster van Pskov reizen. Daar is de oudvader Johannes met de achternaam Krestjankin. Het zou goed voor jou zijn, als je hem kon ontmoeten. Hij zal alles uitleggen en al jouw vragen beantwoorden. Maar wanneer je daar eenmaal bent, vertrek dan niet direct, maar blijf er minstens tien dagen.”

“Goed”, zei ik, “we zullen zien.”

Ik verliet de kerk en voelde direct, dat er iets bijzonders was. Er was niets meer over van de bedrukkende uitzichtloosheid en duisternis, die ik gevoeld had. Maar ik bleef niet lang stilstaan bij deze nieuwe gewaarwordingen, maar besloot direct mijn vreugde te delen met de persoon, die mij toen het meest nabij was: onze leermeester van het instituut en de voortreffelijke scenarioschrijver Jevgeni Alexandrovitsj Grigorev. We hadden les van hem in zijn creatieve atelier en hij was de favoriete docent van onze hele studentengroep. Hij woonde vlakbij het metrostation Beljaevo, aan de rand van Moskou. Ik wist niet of hij thuis zou zijn, (niet iedereen had toen een telefoon), maar ik besloot hem op goed geluk te bezoeken.

Lang, maar tevergeefs belde ik aan bij de deur van zijn eenkamerflat. Jevgeni Alexandrovitsj was er niet. Ontstemd liep ik langzaam terug naar de metro. En plotseling herinnerde ik mij het ‘genaderijke gebed’, waarover mijn peetmoeder had gesproken. Ik bleef staan, hief mijn hoofd op naar de hemel en zei:

“Jezus Christus, onze God, in Wiens Naam ik vandaag ben gedoopt. Op dit moment wens ik niets liever dan mijn leermeester Jevgeni Alexandrovitsj Grigorev te zien. Ik begrijp dat ik U niet met kleinigheden moet lastig vallen. Maar als het mogelijk is, verhoor mij dan vandaag.”

In de metro ging ik naar beneden, met de vaste hoop Jevgeni Alexandrovitsj te ontmoeten en wachtte de trein uit het centrum van de stad af. Toen de passagiers de wagons verlieten, zocht ik gespannen naar mijn leraar tussen de mensenstroom. Plotseling klopte iemand van achteren op mijn schouder. Het was Jevgeni Alexandrovitsj.

“Wie ben jij met die adelaarsblik aan het zoeken?” herinner ik mij zijn woorden nu nog.

”U”, antwoordde ik totaal niet verbaasd.

“Nou, laten wij dan maar gaan”, zei Jevgeni Alexandrovitsj en wij liepen naar zijn woning.

Ik vertelde hem wat er die dag in mijn leven was gebeurd. Grigorev luisterde aandachtig.

Zelf was hij toen nog niet gedoopt, maar hij respecteerde mijn keuze. Hij was geïnteresseerd in de details van de dienst van het Doopmysterie. Daarna vroeg hij waarom ik deze beslissing had genomen.

“Omdat God bestaat”, antwoordde ik, “tot die overtuiging ben ik gekomen. En alles wat de Kerk betreft, is juist.”

“Denk je...?” aarzelde Grigorev. “Weet je, je hoort zoveel verschillende dingen.”

“Ongetwijfeld. Maar toch is daar het allerbelangrijkste.” “Misschien”, zei Jevgeni Alexandrovitsj.

Wij gingen naar de winkel, kochten een flesje wodka (van het merk ‘Stolitsjnaja’), een paar pakjes sigaretten, iets om te eten en zaten in zijn kamer tot aan de avond samen, nieuwe scenario’s te bespreken.

Pas later, op weg naar huis, herinnerde ik mij het voorval in de metro, mijn gebed en dat ik hierna Jevgeni Alexandrovitsj direct had ontmoet. “Was het een toeval of niet?” vroeg ik mij af. Die vraag was niet zo eenvoudig te beantwoorden. Maar er was beslist een verband tussen de gebeurtenissen. In het leven was immers alles mogelijk. En aan de andere kant, zoiets was mij nog nooit eerder overkomen... Dat moest uitgezocht worden.

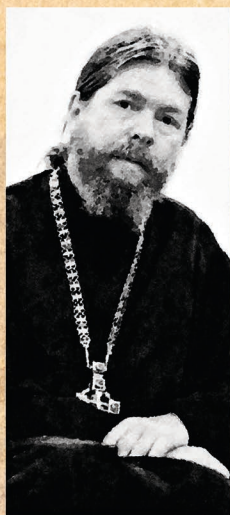
Een dag later volgde ik het advies van mijn peetmoeder op, kocht een treinkaartje en vertrok naar het Holenklooster van Pskov.

In 2012 was *Alledaagse Heiligen en Andere Verhalen* dé sensatie in Rusland op boekengebied. De schrijver Tichon (Sjevkoenov), archimandriet de Russisch-Orthodoxe Kerk, ontving voor het boek de onderscheiding 'Proza van het Jaar', één van de meest prestigieuze, literaire prijzen van Rusland.

De verhalenbundel wordt terecht gezien als een uitstekend voorbeeld van kloosterproza. De lezer treft hierin verhalen uit het leven van de auteur, maar ook fragmenten uit preken, biechten, parabels en nog veel meer.

“Praktisch alle geschiedenissen die in het boek staan gebruikte ik in mijn preken. Het maakt allemaal deel uit van ons kerkelijk leven. Een preek is immers ook gebouwd op de overdenkingen van de Heilige Schrift, op verklaringen van kerkelijke gebeurtenissen door de heilige vaders en op de voorbeelden van hun levens. Ik vertelde ze aan de broederschap, aan mijn vrienden. Velen van hen gaven me nadrukkelijk advies, maar verlangden vervolgens dat de verhalen werden opgeschreven.”

In Rusland zijn al meer dan miljoen boeken verkocht, het boek van archimandriet Tichon is vertaald in het Duits, Engels, Pools en Grieks, op dit moment wordt de uitgave in nog een aantal andere talen voorbereid.

Archimandriet Tichon (Sjevkoenov) dient de Russisch-Orthodoxe Kerk in het Sretenski klooster in Moskou. Hij is secretaris van de Culturele Raad van het Patriarchaat en lid van de Adviesraad voor Kunst en Cultuur van de president van de Russische Federatie.

Naast auteur van diverse boeken en documentaires is hij hoofdredacteur van het internetportaal *Pravoslavie* en geeft hij leiding aan de uitgeverij van het Sretenski klooster. Archimandriet Tichon neemt zelf actief deel aan het culturele en maatschappelijke leven van Rusland.

Voor zijn werk in dienst van de kerk en zijn streven voor het behoud van de geestelijke en culturele tradities van Rusland zijn hem diverse onderscheidingen toegekend.

GLAGOSLAV EN ORTHODOX LOGOS

ISBN 978-1-78437-918-6

NEDERLAND

